

UNIVERZA
V LJUBLJANI

FSD

Fakulteta
za socialno delo

**Fakulteta za socialno delo
Topniška 31
1000 Ljubljana**

PRAKSA 2

Center za praktični študij

Milko Poštrak, Jelka Škrjanc, Marko Mesec, Ana Jagrič, Petra Videmšek, Tamara Rape
Žiberna, Klavdija Kustec, Amra Šabić

Ljubljana, oktober 2024

Kazalo vsebine

Namen in cilji prakse v drugem letniku	3
Predmetno specifične kompetence	5
Vsebina predmeta	5
Metode ocenjevanja.....	6
Vsebina predmeta praksa (vsebina učne mape).....	7
Kratki opisi opravil in metod socialnega dela (naloge na praksi)	8
1. Izbira učne baze in sklenitev dogovora	8
2. Načrtovanje praktičnega učenja ob strokovni podpori mentorice na UB	8
3. Dogovor o sodelovanju študentke in uporabnice	8
4. Dnevnik prakse.....	9
5. Metode socialnega dela (kratki opisi).....	9
a) Razširjena osebna izkaznica učne baze (vezano na predmet Osnove organizacije in menedžmenta) ...	9
b) Načrt krepitev moči	10
c) Terensko delo	10
d) Analiza zakonodaje izbranega primera	10
e) Intervizijska poročila (vezano na predmet Supervizija v socialnem delu)	10
f) Poročilo o projektu	11
g) Analiza tveganja (vezano na predmet Zasvojenosti).....	12
6. Ocena o uresničevanju dogovora med študentko in uporabnico ter ocena uporabnice	12
7. Ocena mentorice na učni bazi	13
8. Poročilo za učno bazo	13
9. Končno poročilo o praksi	13
10. Humanitarno, dobrodelno, skupnostno... prostovoljno delo.....	14
Priloge	
Načrt prakse oz. program praktičnega učenja	15
Dogovor o sodelovanju študentke z uporabnico	17

Dnevnik prakse.....	19
Humanitarno, dobrodelno, skupnostno... prostovoljno delo	21
Ocena uresničevanja dogovora in ocena uporabnice	24
Opisna ocena mentorja v učni bazi	26
Povratna informacija študentke za mentorice in učno bazo	28
Končno poročilo o praksi (esej)	29
Literatura	33

Namen in cilji prakse v drugem letniku

Z druženjem in sodelovanjem študentka¹ z uporabnico skupaj *spoznava življenjski svet uporabnice in sistem podpore*, ki jo ta prejema za izboljšanje svojega položaja. Študentka s posameznico, skupino ali skupnostjo sklene dogovor o sodelovanju. V nizu nalog in opravil po programu prakse študentka razvija spretnosti in povezuje svoje izkušnje s teoretičnimi znanstvenimi spoznanji. Ob tem razvija *razumevanje* in razvija spretnosti za prepoznavanje pojavov družbene neenakosti in izključevanja tako posameznic kot družbenih skupin. S tem razvija kompetence za socialno delo.

Študentke svoje učenje reflektirajo v mentorskih skupinah, v konzultacijah z mentorico na učni bazi (v nadaljevanju UB) in v intervizijskih skupinah.

Praktično učenje v 2. letniku vključuje elemente kompetenc za socialno delo, ki se nanašajo na vse tri ravni – *makro raven* (spoznavanje različnih družbenih kontekstov, kjer živijo uporabnice, spoznavanje družbenih neenakosti, zakonodaje), *mezo raven* (timsko delo, delo v skupini, skupinska dinamika) ter na *mikro raven* (vzpostavljanje stika in delovnega odnosa, raziskovanje življenjskega sveta).

Cilji prakse drugega letnika so:

- poznavanje značilnosti projektnega in organizacijskega dela;
- načrtovanje, izvedba in evalvacija samostojnih (skupnostnih, organizacijskih, razvojnih) projektov s podporo podpore mentorice na fakulteti in (če je to mogoče) mentorice na UB;
- sposobnost sodelovanja pri zagotavljanju podpore posameznicam in skupinam v lokalnih in interesnih skupnostih ter krepitev moči uporabnic pri zagotavljanju vpliva uporabnic v procesu pomoči;
- razvijati in poglobljati vrednostna stališča glede družbene neenakosti in izključevanja;
- reflektiranje prakse in ukrepov socialne politike na konkretnih primerih;
- uporaba zakonov in predpisov v življenju posameznice ali skupine;
- asertivnost pri delu.

Cilji prakse se dosežejo skozi mentorirano delo študentke na učni bazi (v obsegu 100 ur).

¹ V tekstu zaradi lažje berljivosti uporabljamo samo žensko obliko spola.

Poleg navedenega pa študentka 2. letnika opravi še 40 ur prostovoljnega dela v dobrodelnih, humanitarnih organizacijah oz. v skupnostnih aktivnostih namenjenim ljudem v stiski. Študentke socialnega dela so nepogrešljiv del prostovoljcev ob naravnih nesrečah in humanitarnih krizah (poplave, žledolom, potres, begunci ...), ko se tudi pojavi večja potreba po prostovoljkah. V času, ko ni kriznih razmer, pa delujejo kot prostovoljke v teh organizacijah v okviru njihove običajne dejavnosti in urnika. Tovrstno delo ni nujno mentorirano s strani učne baze in se lahko opravlja tudi v obliki neformalne pomoči sočloveku. V poštev pridejo tudi organizacije kot so taborniki, skavti, gasilska društva, ad-hoc projekti v kriznih razmerah idr. Ob koncu študijskega leta študentka v učno mapo prakse vloži potrdilo (v kolikor je delo potekalo v okviru določene organizacije) o opravljenih urah in poročilo o svojem delu.

Predmetno specifične kompetence

- poznavanje in sposobnost dosledne uporabe jezika socialnega dela;
- sposobnost soustvarjanja izvirnih projektov podpore v enkratnih projektih pomoči z uporabnicami in drugimi udeleženkami na konkretnem področju socialnega dela;
- razumevanje delovanja institucij in izboljševanje institucionalnih praks na konkretnem področju socialnega dela;
- spretnosti prepoznavanja in obvladovanja lastnih občutkov in sposobnost iskanja pomoči zase – na ravni prepoznavanja, poimenovanja in iskanja podpore;
- sposobnost analize družbenega konteksta in spretnosti varovanja virov, podpore integrativnim procesom ter soustvarjanja sprememb v skupnosti v sodelovanju s skupnostjo;
- sposobnost izvedbe in zapisa terenskega dela;
- sposobnost zapisovanja v socialnem delu;
- sposobnost delovanja po načelu krepitev moči;
- sposobnost uporabe pravnih predpisov na konkretnem primeru;
- sposobnost načrtovanja, izvedbe in evalvacije projekta s strategijami pridobivanja sredstev, terenskim delom, komunikacije v skupnostnem in organizacijskem kontekstu;
- sposobnost delovanja v timu in skupinskih oblikah dela;
- poznavanje in sposobnost uporabe metod intervizije.

Vsebina predmeta

- načrtovanje in izvedba projekta;
- timsko delo in delo s skupino;
- izvedba in zapis terenskega dela;
- strategije pridobivanja sredstev;
- krepitev moči;
- zagotavljanje vpliva uporabnic v celotnem procesu pomoči (od prvega stika do zadnje ocene storitve s strani uporabnic);
- pogajanje;
- uporaba pravnih znanj pri iskanju rešitev oz. izboljšanju položaja uporabnic;
- komuniciranje v skupnostnem in organizacijskem kontekstu;

- odkrivanje ovir v skupnosti, organizaciji in/ali družbenem sistemu;
- občutljivost za pojave družbene neenakosti in izključenosti (na sistemski ravni, zakonodajni ravni, na ravni vsakdanjega življenja);
- metode in tehnike intervizije.

Metode ocenjevanja

Oceni se Učna mapa pri Praksi 2 (ocenjevalna lestvica je skladna s Pravilnikom o preverjanju in ocenjevanju znanja: 1- 5 nezadostno, 6-10 pozitivno, vsi izdelki morajo biti ustrezni za pozitivno oceno). Opisno oceno prakse poda mentorica na UB, mentorica Fakultete za socialno delo pa poda končno oceno.

Pogoji za pristop k izpitu praksa:

- Opravljena praksa v obsegu določenim za 2. letnik (100 ur + 40ur humanitarnega socialnega dela).
- Prisotnost v mentorski skupini (80%).
- Učna mapa (študentka mora učno mapo oddati **1 teden pred razpisanim izpitnim rokom**)

Ocenjevanje:

- Praksa na UB (40% ocene)
- Učna mapa (60% ocene):
 - Poročila o posameznih nalogah 30% ocene.
 - Končno poročilo o praksi 30% ocene.

Ocenjevanje²:

- Praksa (40 % ocene)

Pri ocenjevanju prakse v učni bazi se upošteva: študentkino poročanje o praksi v mentorski skupini, zapisi v dnevnikih prakse, poročanje mentorja iz učne baze, opisna ocena prakse s strani mentorja iz učne baze.

- Učna mapa (60 % ocene):
 - Poročila o posameznih nalogah predstavljajo 30 % ocene

Pri ocenjevanju nalog se upošteva študentovo poročanje o nalogah v mentorski skupini in zapisi o nalogah. Mentor oblikuje skupno oceno za vse naloge.

- Končno poročilo o praksi predstavlja 30% ocene

² Ocenjevanje poteka v skladu s Pravilnikom o dodiplomskem študiju FSD.

Pri ocenjevanju končnega poročila se upošteva; Ustreznost teme glede na področje prakse, refleksija lastne izkušnje prakse, integracija teorije in prakse, jezik socialnega dela, osebni kritični razmislek o izpostavljeni temi, uporabljena strokovna literatura (po navodilih o pripravi končnega poročila o praksi, kot izhaja iz priročnika Praksa II).

Učno mapo študentka odda mentorju FSD vsaj teden dni pred izpitnim rokom. Mentor oblikuje skupno oceno za vse naloge, ki so del zaključne ocene.

Vsebina predmeta praksa (vsebina učne mape)

1. Dogovor o sodelovanju z UB.
2. Načrt prakse.
3. Dogovor o sodelovanju študentke in uporabnic.
4. Dnevnik prakse.
5. Poročila oziroma zapisi nalog:
 - a. Razširjena osebna izkaznica učne baze (individualna ali skupinska).
 - b. Načrt krepitev moči.
 - c. Terensko delo.
 - d. Analiza zakonodaje izbranega primera.
 - e. Intervizijska poročila (učna mapa naj vsebuje 3).
 - f. Poročilo o projektu.
 - g. Analiza tveganja.
6. Poročilo in potrdilo (v kolikor je delo potekalo v okviru določene organizacije) o opravljenem dobrodelnem oz. humanitarnem delu.
7. Ocena mentorice na učni bazi.
8. Ocena o uresničevanju dogovora med študentko in uporabnico ter ocena uporabnice.
9. Končno poročilo o praksi (esej).
10. Poročilo za učno bazo.

Kratki opisi opravil in metod socialnega dela (naloge na praksi)³

1. Izbira učne baze in sklenitev dogovora

Iz objavljenega seznama študentka izbere UB na kateri želi opravljati prostovoljno delo. Študentka pred odhodom na UB pridobi informacije o UB, kjer bo opravljala praktično delo. Študentka se z izbrano UB dogovori za obisk. Na obisku z mentorico skupaj pregledata seznam obveznosti in učne cilje ter ocenita, ali bo v izbrani organizaciji študentka imela možnost izvesti naloge in doseči predvidene učne cilje. Kadar to ni v celoti mogoče, lahko mentorica na UB poišče drugo okolje za izvedbo preostalih nalog. Če tudi tega ni mogoče urediti, izbere študentka drugo UB.

Študentka podpiše dogovor o prostovoljskem delu in mu priloži seznam obveznosti. Obrazec 'Dogovor o prostovoljnem delu' imajo UB same, v primerih, ko UB nima lastnega obrazca, je ta objavljen tudi na spletni strani FSD. Z dogovorom sodelujoči določijo pravice in obveznosti sodelovanja v skladu z etičnim kodeksom prostovoljstva. Študentka dogovor priloži v svojo učno mapo skupaj z ostalimi izdelki.

2. Načrtovanje praktičnega učenja ob strokovni podpori mentorice na UB

 Ko je podpisan dogovor o sodelovanju, študentka z mentorico na UB izdela program praktičnega učenja (načrt prakse). Mentorica na UB predlaga in predstavi možnosti za učenje oziroma izvedbo posameznih nalog in skupaj s študentko določita (okvirne) termine za izvedbo posamezne naloge. Dogovorita se o kraju, času, poteku mentorskih srečanj (vsaj 1x mesečno) ter o dosegljivosti mentorice, če bi študentka potrebovala njeno pomoč oz. podporo. Študentka dogovore zapiše v pripravljen obrazec 'Načrt prakse', ki ga vloži v učno mapo (kopijo shrani mentorica na UB).

3. Dogovor o sodelovanju študentke in uporabnice

 Študentka se ob prvem srečanju z uporabnico dogovori o njenem sodelovanju. Predstavi sebe in namen obiska UB ter jo/jih seznaniti z nalogami, ki jih mora opraviti. Študentka z uporabnikom sklene *dogovor o sodelovanju* po korakih za vzpostavljanje delovnega odnosa. Uporabnica predstavi svoja pričakovanja in potrebe. Te so lahko izražene v obliki *naloge*, ki

³Podrobna navodila za posamezne spretnosti in metode socialnega dela so dostopna v prilogi ali na spletni strani .

jo je potrebno opraviti (asistenca pri zapisovanju predavanj, spremljanje v trgovino ipd.), v obliki *ciljev*, ki jih želi uporabnica uresničiti (več gibanja na prostem, obiskovati tečaj folklore ipd.) ali kot *splošna vsebina* za sodelovanje (učna pomoč, druženje ipd.).

Nato se dogovorita o poteku sodelovanja (kdaj, kje, trajanje srečanj in kaj bosta v okviru njih počeli), pravilih za sodelovanje (npr. pravočasno obveščanje odsotnosti, točnost, spoštljivost ipd.), izvajanju dogovorjenih nalog in načinu ocenjevanja njunega sodelovanja (kakovost opravljenega dela študentke). Dogovor zapišeta (narišeta, posnameta na video, izdelata zvočni zapis, zapojeta ipd.). Študentka dogovor priloži v svojo učno mapo skupaj z ostalimi izdelki.

Glede na sklenjen dogovor sledijo redna tedenska srečanja študentke in uporabnice, kjer ob druženju in sodelovanju študentka pridobiva praktične izkušnje.

Praktično delo na UB poteka praviloma ob ponedeljkih oziroma druge dni v tednu, lahko tudi večkrat tedensko, vedno pa po dogovoru z uporabnico in UB v obdobju od novembra do junija. Študentka mora v študijskem letu opraviti *100 ur dela z uporabnicami*. Praktično delo mora potekati v obliki kontinuiranega sodelovanja z UB (oz. uporabnico ali uporabniki) skozi celotno zgoraj navedeno obdobje in se ga ne da opraviti v nekaj mesecih.

4. Dnevnik prakse

 Dnevnik prakse je študentkin osebni zapis dogajanja na praksi. Namenjen je učenju objektivacije (razločevanja med realnim dogajanjem in lastnimi interpretacijami), spremljanju lastnega učenja ter refleksiji lastnega doživljanja in novih spoznanj ob podpori in v sodelovanju z mentorico na FSD. Študentka vodi dnevnik vsak dan, ko je na praksi oz. na mentorskih srečanjih na FSD. Dnevnik med in ob koncu prakse študentka odda mentorici FSD na vpogled.

5. Metode socialnega dela (kratki opisi)

a) Razširjena osebna izkaznica učne baze (vezano na predmet Osnove organizacije in menedžmenta)

 Že pred prvim srečanjem študentka začne izdelovati razširjeno osebno izkaznico učne baze. Študentke izdelajo razširjeno osebno izkaznico učne baze glede na to ali gre za *edino študentko 2. letnika FSD* na praksi v tej organizaciji (gradivo Razširjena osebna izkaznica učne baze – *obrazec A*) ali je v organizaciji na praksi *več študentk 2. letnika FSD* (gradivo Razširjena osebna izkaznica učne baze – *obrazec B*). Pri tem si (še pred prvim srečanjem z

mentorico na učni bazi) pomaga z vsemi dostopnimi viri informacij (knjižnica, splet, zloženske in brošure UB ipd.). Pri timski izdelavi razširjene osebne izkaznice učne baze se članice skupine medsebojno usklajujejo, dogovorijo o načinu sodelovanja in medsebojni delitvi dela. V primerih ko specifične informacije niso javno dostopne študentka zaprosi za informacije (in pomoč) mentorico na UB (ali po potrebi še kakšno drugo osebo). O načinu predstavitve v mentorski skupini se dogovorijo študentke z mentorico na FSD.

b) Načrt krepitev moči

Študentke tudi v tem študijskem letu spoznavate življenjski svet uporabnice (ali skupine uporabnic). Med srečanji bodite usmerjeno pozorne na statusno pogodbeno moč, interakcijsko kredibilnost in družbene ter stigmatizirane vloge uporabnic. Študentka izhaja iz nekega uporabniškega cilja, okrog katerega skupaj z uporabnico naredita zemljevid moči na teme, zapisane v navodilih. Študentka v mapo najprej priloži zemljevid. Na podlagi tega pa skupaj z uporabnico izdela načrt krepitev moči. Tudi ta načrt študentka vloži v mapo.

c) Terensko delo

Terensko delo socialnih delavk pomeni poseganje v okolje in spoznavanje življenjskega sveta uporabnic. Prostor je tako pomembna sestavina strokovnega dela, ki bistveno vpliva na kakovost storitev. Pri tem ločimo tri tipe prostorov: institucionalni (organizacije socialnega varstva, neprofitne organizacije ipd.), javni (park, gostinski lokali ipd.) in zasebni prostor (prebivališče uporabnice). Med prakso opravi eno od oblik terenskega dela in pripravi zapis ob upoštevanju navodil za zapisovanje v socialnem delu.

d) Analiza zakonodaje izbranega primera

Namen te naloge je, da si študentke izberejo en primer situacije (bodisi »svoje« uporabnice, bodisi primer za katerega so izvedele na učni bazi) in primer analizirajo skozi obstoječe zakone, predpise oziroma veljavne pravne akte. Primer: mladoletna mama zavrača pravkar rojenega otroka s hendikepom, 5-letnemu dečku iz romskega naselja sta v prometni nesreči umrla starša, pravice uporabnic storitev duševnega zdravja ipd... Nato poiščejo (domače in mednarodne) zakone in druge predpise, ki urejajo položaj, pravice ipd. te osebe, jih preučijo in ustrezno uporabijo na primeru. Način predstavitve v mentorski skupini se dogovori z mentorico na FSD.

e) Intervizijska poročila (vezano na predmet Supervizija v socialnem delu)

Intervizija je pristop v superviziji. V interviziji sodelujejo strokovnjaki s podobnimi delovnimi izkušnjami. V njej nihče od sodelujočih ne prevzame stalne vloge intervizorke. Namenjena je

podpori, medsebojnemu učenju in izmenjavi mnenj. Henk Hanekamp (1994, str. 503) trdi, da je intervizija metoda učenja, pri kateri majhna skupina kolegov s podobno stopnjo poklicne usposobljenosti in delovnih izkušenj opravlja supervizijo drug z drugim na podlagi vprašanj, ki se porajajo v njihovem delovnem okolju. Študentke se bodo pri predmetu Supervizija v socialnem delu usposobile za izvajanje intervizije in metodo preizkusile v različnih vlogah (npr. na vajah pri predmetu, pri vodenju intervizijskih procesov v okviru prakse).

V skladu z navodili pri predmetu Supervizija v socialnem delu izvedejo intervizijska srečanja in izdelajo poročila. V učno mapo vložijo tri intervizijska poročila.

f) Poročilo o projektu

Teden strnjene prakse je načeloma namenjen izvedbi projekta oziroma večje skupne akcije (v sodelovanju z uporabnicami, na terenu in v sodelovanju s skupnostjo ali organizacijo) na UB. Predvideva študentkino prisotnost na UB vse delovne dni v tednu strnjene prakse, zato študentke takrat nimajo drugih pedagoških obveznosti na FSD. Glede na potrebe in želje uporabnic pa lahko projekt izvedejo študentke tudi pred tednom strnjene prakse ali ga izvajajo skozi celoten proces poteka praktičnega učenja (npr. če uporabnica izrazi željo, da bi se naučila tujega jezika ipd.).

Študentke 2. letnika na UB načrtujejo, izvedejo in evalvirajo projekt, ki neposredno ali posredno doprinese k izboljšanju kakovosti življenja uporabnic. Izhodišče za načrtovanje projekta je raziskava potreb uporabnic – bodisi skozi raziskovanje socialne mreže ali skozi katero drugo metodo, tehniko zbiranja podatkov. Pomembno je zavedanje, da je uporabnica tista, ki je nosilka (projekt temelji na izraženi želji), soustvarjalka in izvajalka projekta. Projekt nastaja skupaj z uporabnicami in (po potrebi) drugimi vpletenimi (lahko vključuje tudi skupinsko in timsko delo) po izbiri študentke. Projekt študentke (po možnosti skupaj z uporabnicami) predstavijo v organizaciji in/ali lokalni skupnosti (osebno, preko tiskanih, spletnih medijev ali kako drugače).

Projekt lahko (če je to bolj smiselno in v dogovoru z UB) študentke izvedejo tudi že pred tednom strnjene prakse. V tem primeru se študentka z mentorico na FSD in UB dogovori, kaj bo počela v tednu strnjene prakse. Lahko je (če je na UB to možno oziroma izvedljivo) študentka v času strjenega tedna prakse v vlogi 'sence' strokovne socialne delavke (mentorice), jo spremlja in opazuje pri njenem delu na in spoznavala različne vloge in metode socialnega dela. Študentke in mentorice na FSD se dogovorijo o načinu predstavitve v mentorski skupini.

g) Analiza tveganja (vezano na predmet Zasvojenosti)

Analiza tveganja je metoda za ocenjevanje tveganj v določeni situaciji ali življenju uporabnic. Omogoča nam, da za situacijo/položaj ogroženosti ali tveganja ocenimo, kakšna je nevarnost, kakšne grožnje obstajajo. Z metodo presodimo, kakšna je verjetnost dogodka in s katerimi ukrepi lahko zmanjšamo tveganja ali morebitno škodo, ki bi lahko nastala.

Z analizo tveganja je moč po eni strani oceniti intenzivnost grožnje in verjetnost dogodka, po drugi strani pa razumeti samo tvegano situacijo in odnos med koristjo in nevarnostjo, ki ju tveganje prinaša.

V socialnem delu analizo tveganje uporabljamo:

- tako rekoč pri vseh javnih pooblastilih (ta po navadi temeljijo prav na ogroženosti),
- pri utemeljevanju omejevalnih ukrepov kot tudi,
- ukrepov, ki uporabnicam širijo možnosti,
- pri preprečevanju škode in prepričevanju akterjev tveganih situacij.

Analiza tveganja je orodje ukrepanja in ravnanja v tveganih situacijah, lahko je tudi način razmišljanja in svetovanja, predvsem pa je zapis analize tveganja dokument, ki priča o tem, da smo tveganje analizirali. Navodila za izvedbo (in zapis) te naloge boste prejeli pri predmetu Zasvojenosti.

6. Ocena o uresničevanju dogovora med študentko in uporabnico ter ocena uporabnice

Poleg sprotnega spremljanja izidov sodelovanja, pridobi študentka ob zaključku druženja s strani uporabnice *oceno njunega sodelovanja* glede na sklenjen dogovor. Ugotavljata ali je njuno sodelovanje prispevalo k uresničevanju postavljenih ciljev iz njunega dogovora. Nato uporabnica poda še *oceno kakovost študentkinega dela* pri dogovorjenih nalogah. Ocena je izražena v številčni vrednosti (od 1 kar pomeni, slabše kot prej, do 5 za odlično opravljeno delo). Študentka pridobi od uporabnice tudi komentar na prejeto oceno svojega dela. Uporabnico povpraša, kaj je v njenem ravnanju zaznala dobrega ali celo odličnega. V primerih nižje ocene dela, študentka povpraša uporabnico, kaj je pomanjkljivost njenega dela in kaj naj bi le to moralo vključevati za pridobitev ocene odličnega sodelovanja. Oceno študentka vloži v učno mapo.

7. Ocena mentorice na učni bazi

Opisno oceno o študentkinem učenju na praksi izdelata tudi mentorica na UB. V njem mentorica reflektira in študentki predstavi oceno njene prakse in opažene posebnosti njenega delovanja. Oceno mentorica UB preda študentki na srečanju ob zaključku prakse. Študentka oceno vloži v učno mapo.

8. Poročilo za učno bazo

Študentka izdelata povratno informacijo za mentorico na UB. Namen povratne informacije je sporočiti mentoricam na učnih bazah mnenje o celoviti izkušnji, ki jo je pridobila na praksi. Mentorice tako lahko s pomočjo mnenj študentk oblikujejo enako ali bolj kvalitetno prakso za prihodnje študentke. Povratna informacija vsebuje mnenje in refleksijo. Pisna povratna informacija je tudi priložnost, kjer lahko študentka izrazi kritiko ali pohvalo. Študentka pohvalo ali kritiko zapiše konstruktivno (argumentirano, dobronamerno, pozitivno naravnano in usmerjeno v izboljšanje nekega stanja). Kritika naj ne obtožuje, povzroča konflikt in vrednostne sodbe. Poročilo študentka predstavi mentorici UB na srečanju ob zaključku prakse, kopijo pa vloži v učno mapo.

9. Končno poročilo o praksi

Končno poročilo je sestavljeno iz dveh delov – iz eseja in analize, ki je *priloga eseju*. V eseju študentka strne svoje učenje tako, da reflektira delo in izkušnje, ki jih je kot prostovoljka praktikantka pridobila na praksi s pomočjo obravnavanih teorij socialnega dela, konceptov in drugih učnih vsebin prvega letnika, in oblikuje svoj pogled na to učenje.

Študentka najprej napravi analizo letošnjih izkušenj pri praksi, pridobljenih znanj in pripravljenih izdelkov. Pri pripravi analize je študentka pozorna na vseh 7 kriterijev:

- *etika in vrednote;*
- *integracija znanja in spretnosti;*
- *socialno delo na različnih ravneh;*
- *občutljivost SD na kulturno, etnično pripadnost, spol, starost, spolno usmerjenost, socialni položaj, oviranost;*
- *prostori socialnega dela;*
- *skupinsko in timsko delo;*
- *spretnosti prepoznavanja in obvladovanja lastnih občutkov in sposobnost iskanja pomoči zase).*

Iz opravljene in zapisane analize izkušenj ob uporabi konceptov ter skozi navedene kriterije, izlušči temo, ki jo obravnava njen esej. V eseju študentka razpravlja o temi skozi uporabo literature (navodila glede vrste in količine virov najdete v prilogi).

Esej vложи v učno mapo, ki jo odda mentorici FSD. Če je potrebno, mentorica FSD skliče mentorsko skupino z namenom predstavitve zaključnih poročil o praksi.

10. Humanitarno, dobrodelno, skupnostno... prostovoljno delo

☰ Študentka, v okolju kjer živi, razišče potrebe po humanitarnem/dobrodelnem/skupnostnem ipd. prostovoljnem delu in se aktivira v obsegu najmanj 40 ur letno. V kriznih razmerah (naravne nesreče, humanitarne krize ipd.), se študentka aktivno vključi v procese pomoči, povezane s kriznimi razmerami. V času brez kriznih razmer, pa se vključi tudi na ostala področja pomoči sočloveku, skupnostnih projektov ipd.

Ob koncu, študentka izdela poročilo o humanitarnem prostovoljnem delu in ga vложи v učno mapo.

Priloge

Načrt prakse oz. program praktičnega učenja

Študentka: _____

Učna baza: _____

Mentorica UB: _____

Mentorica FSD: _____

Opravilo	Do kdaj	Opomba
Uvodno srečanje z mentorico UB	Ob nastopu prakse	Zapis v učno mapo
Načrtovanje in spremljanje lastne prakse:	Ob nastopu prakse	Načrt v učno mapo
• dogovor o poteku mentorske podpore: kdaj, kje, kdo, v kakšni obliki bo potekala mentorska podpora, dosegljivost mentorice:		Podpora in pomoč predvsem pri nalogah: - Življenjski svet uporabnice - Vzpostavljanje delovnega odnosa - Mreža socialnovarstvenih organizacij in zakonodaja povezana z učno bazo - Projekt
• načrt za pomoč pri izvedbi nalog:		Zapisi nalog v učno mapo
• vsebina prakse:		
• vsebina in način izvedbe strnjene tedna prakse:		

..... Praksa, obseg, termini: 100 ur (po 60 min.) prostovoljnega dela 64 ur (čez leto) + 36 ur (stmjen teden) Sprotno poročanje mentorici UB (obkrožite): - NE - DA v obliki Zaključno srečanje z mentorico UB in izmenjava mentoričine <i>Opisne ocene praktičnega učenja</i> ter študentkinega Poročila za učno bazo.	Ob ponedeljkih ali po dogovoru (zapišite kdaj) Kdaj? Ob zaključku prakse, predvidoma: Najkasneje do:	Datumi prisotnosti so razvidni iz dnevnikov prakse in zbirne tabele dogodkov V duhu dogovora o prostovoljskem delu. Opisna ocena in poročilo za učno bazo, v učno mapo

Dogovor o sodelovanju študentke z uporabnico

Dogovor o sodelovanju in raziskovanje začetnih pričakovanj o sodelovanju v okviru prostovoljnega dela (pripravili doc. dr. Nina Mešl, as. mag. Tadeja Kodele)

1/ SKLENITEV DOGOVORA O SODELOVANJU

Dogovor o sodelovanju z _____ sem sklenila tako, da sem _____ najprej *povabila v sodelovanje (v delovni odnos)*, kar sem ubesedila z besedami:

Svojo vlogo prostovoljke sem opisala kot:

Vlogo uporabnice (skupine) v tem sodelovanju pa sem ubesedila kot:

Skupaj z uporabnico sva raziskali še možne termine in kraj za najina skupna srečanja (napišite, kaj ste se dogovorili glede termina in kraja srečanja:

Ob koncu sem preverila še, če uporabnica želi kaj dodati v skupni dogovor (napišite, če je bilo kaj izrečeno:

nato sva obe sklenili dogovor o sodelovanju.

2/ RAZISKOVANJE ZAČETNIH PRIČAKOVANJ

Po sklenitvi dogovora sem uporabnici razložila, kaj moja mentorica iz učne baze pričakuje od najinega sodelovanja (vpišite pričakovanja mentorice):

ter jo povabila, da še ona ubesedi svoja pričakovanja glede najinega sodelovanja.

Uporabničina pričakovanja glede najinega sodelovanja so:

Študentka/ (podpis): _____

Uporabnica (podpis): _____

Kraj, datum: _____

Dnevnik prakse

Študentka vodi dnevnik prakse za vse kar je povezano s praktičnim učenjem. Zbirna tabela dogodkov je uvod v dnevniške zapise. Zapisi naj v naslovu vsebujejo datum (lahko tudi navedba dneva v tednu), čas trajanja (od – do, lahko število ur) in pa krajši vsebinski naslov zapisa (npr. *Prvo srečanje z uporabnico, Supervizija na CSD, Izlet na Rožnik, Obisk pri družini* ipd.). Dnevniki dela na UB in metorskih srečanjih si kronološko sledijo.

Vsak dan na praksi študentka opiše na novem listu, z datumom in ločeno po odstavkih:

- opis objektivnih dejstev (primer: *Janez je pol ure skakal po mizi.*),
- lastno interpretacijo dogodka (primer: *Menim, da je skakal po mizi, ker je bil jezen.*). Če je le mogoče, preverimo lastno interpretacijo, torej vprašamo uporabnico o razlogih, okoliščinah (primer: Vprašamo jo: *Kaj se je zgodilo/da skačeš po mizi/?*). Lahko dobimo vsebinski odgovor, s katerim se bodisi potrdi naša *interpretacija* (primer: Odgovori nam: *Razjezila me je učiteljica matematike. V tem primeru naša interpretacija postane dejstvo*), oziroma se naša *interpretacija* ovrže (primer: Odgovori nam recimo: *Žalosten sem, ker me noben od sošolcev ne mara. V tem primeru njena interpretacija ovrže našo interpretacijo. Njena interpretacija postane dejstvo*). Ti odgovori nam pokažejo, da se ne moremo in ne smemo zanašati na *lastne interpretacije*, kot da so *objektivna dejstva*.
- misli, občutja v povezavi s tem dogodkom (primer: *Postopoma se me je začela lotevati nestrpnost, nato pa še nemoč ker nisem vedela, kaj naj naredim.*)
- spoznanja, nova znanja ali ugotovitve. Reflektiramo in analiziramo vse, kar smo navedli v prvih treh odstavkih in navedemo, kaj smo se na podlagi tega novega naučili, spoznali, ugotovili.

V dnevnik študentke vključijo tudi vse naloge in opravila v času prakse, srečanja z uporabnicami, z mentoricami na UB, srečanja mentorskih skupin na FSD in vse druge dogodke, ki so povezani s prakso (npr. medijske objave o določeni družbeni skupini, komentarji javnega mnenja, vrstnikov, sosedov ipd.).

Dnevnik pregleda mentorica na FSD (načeloma ob koncu prvega in drugega semestra - v sklopu Učne mape) oz. po dogovoru. Mentorica na FSD poda povratno informacijo o zapisih in o ustreznosti uporabe jezika socialnega dela ter poda smernice za nadaljnje delo in zapisovanje. V dogovoru z mentorico na FSD in študentko se dnevniški zapisi selektivno

Humanitarno, dobrodelno, skupnostno... prostovoljno delo

Študent razišče potrebe v okolju kjer živi, po humanitarnem/dobrodelnem/skupnostnem ipd. prostovoljnem delu in se aktivira v obsegu najmanj 40 ur letno. V kriznih razmerah (naravne nesreče, humanitarne krize ipd.), se študenti aktivno vključijo v procese pomoči povezane s kriznimi razmerami. V času brez kriznih razmer, pa se vključijo tudi na ostala področja pomoči sočloveku, skupnostnih projektov ipd.

Nekaj področij in oblik dela, ki pridejo v poštev:

- človekoljubna dela (Rdeči križ, Karitas),
- krizni centri,
- humanitarna društva, ki organizirajo pomoč ljudem v skupnosti
- društva za razvijanje in izvajanje prostovoljnega dela
- pomoč na domu (starejši in ljudje s posebnimi potrebami, tudi področje duševnega zdravja)
- zveza prijateljev mladine,
- mladinski tabori, počitniške kolonije,
- taborniki, skavti,
- gasilci, civilna zaščita,
- v organizaciji, kjer študenti opravljajo redno prakso in so potrebe po njihovem, še bolj angažiranem delovanju,
- podpora študentu, ki potrebuje spremstvo, tolmača ipd.
- idr. (po predlogu mentorjev in študentov)

Študenti raziščejo in se pozanimajo o organizacijah v njihovem kraju ali drugje, ki delujejo na področju konkretnega dela z ljudmi in kjer bodo veseli novih prostovoljnih sodelavcev, z veliko mero empatije. Nekaj informacij o možnostih opravljanja prostovoljnega dela je objavljeno tudi na oglasnih deskah na fakulteti in preko obvestil e-referata.

Predloge za delovanje študenti predstavijo mentorjem/icam v mentorskih skupinah, lahko tudi na e-mail. Že opravljenega prostovoljnega dela v preteklih letih ni možno uveljavljati, lahko pa delo nadaljujejo na istem področju.

PRIJAVNICA PROJEKTA HUMANITARNEGA, PROSTOVOLJNEGA DELA

(obseg najmanj 40 ur/letno)

1. Naziv projekta (npr. prostovoljno delo v okviru rdečega križa ali samostojni projekt študenta, pomoč stari gospe)
2. Razlog za vzpostavitev projekta
3. Trajanje (okviren urnik, načrtovano število srečanj)
4. Število vključenih prostovoljcev, sodelujočih (sami, skupina)
5. Opis delovanja (kaj bom/o delal/i, kakšne so potrebe uporabnikov)
6. Morebitne sodelujoče organizacije
7. Odgovorna oseba in njen kontakt

Študenti se lahko med sabo tudi povezujejo v skupnih aktivnostih.

V primeru neorganiziranega delovanja (npr. onemogla sosedka potrebuje vsakodnevno pomoč in ji pogosto prinesem kosilo, pomagam pospraviti, se pogovarjam, jo spremljam...), študent prijavi svoj projekt prostovoljnega dela z naslovom npr. "Pomoč starejši osebi na domu".

Študent predstavi projekt in odda prijavnico svojemu mentorju/mentorici na FSD.

POROČILO O HUMANITARNEM PROSTOVOLJEM DELU

Ob koncu prakse študent_ka v učno mapo priloži:

- poročilo o delu in
- potrdilo organizacije o opravljenih urah.

Poročilo naj vsebuje (na 2-3 straneh A4):

- naziv organizacije, projekta,
- področje dela, pribl. število uporabnikov,
- način financiranja (država, nevladno, popolnoma prostovoljno...),
- namen našega delovanja,
- kratek opis našega delovanja s primeri,

- stopnja skladnosti delovanja organizacije s potrebami uporabnikov,
- opis možnosti za razvoj storitve in izzivi v prihodnje,
- kratka ocena uporabe socialnodelovnih znanj v organizaciji in usposobljenosti kadra,
- predlogi za delovanje organizacije, projekta za naprej,
- z organizacijo/projektom bom ostal_a v stiku še naprej? DA/NE Zakaj?

Ocena uresničevanja dogovora in ocena uporabnice

A. Ocena o uresničevanju dogovora med študentko in uporabnico

Študentka in uporabnica ob koncu prakse pred slovesom ponovno pogledata njun sklenjen dogovor o sodelovanju in ocenita, ali je njuno sodelovanje potekalo skladno z njunimi dogovori:

- Ali je potekalo njuno sodelovanje skladno z dogovorom?
- Če je odgovor ne, v čem so bila odstopanja in kje so bili razlogi za to?
- Kaj od načrtovanega v dogovoru se je uresničilo in kaj ne?
- Kaj se je v njenem življenju spremenilo (tudi) zaradi njunega sodelovanja in v čem?
- Ali bi za naslednje korake potreboval tudi pomoč, v čem in od koga?
- Kaj lahko pri tem še naredi študentka pred slovesom?
- Kdo bo prevzel morebitne nedokončane naloge iz njunega sodelovanja?

Zapis ocene oba podpišeta in opremita z zapisom kraja in datuma.

B. Ocena uporabnice

Študentka pridobi od uporabnice naslednje njene ocene in komentarje:

- Kako bi uporabnica ocenil kakovost študentkinega prispevka pri uresničevanju njunega dogovora (v obsegu od -1 do 5, pomeni: od slabše kot prej, do odlično)?
- Kako bi uporabnica komentiral podano oceno (kaj je študentkino delo naredilo odlično, oziroma, kaj v njenem ravnanju je še manjkalo, da bi ga doživela uporabnica za odličnega)?
- Kako bi uporabnica ocenila kakovost ravnanja študentke pri opravljanju nalog iz njunega dogovora?
- Kako bi uporabnica komentiral podano oceno (kaj je študentkino delo naredilo odlično, oziroma, kaj v njenem ravnanju je še manjkalo, da bi ga štela uporabnica za odličnega)

Študentka prilagodi vprašanje z možnostim dojetanja uporabnice in ji omogoči podajanje ocene kakovosti njenega dela v obliki, ki ji ustreza (verbalno, z risbico, z gesto, gibom, s petjem ali kako drugače).

Študentka poskrbi za dokumentiranje podane ocene (s krajem, datumom in, če je možno, podpisom uporabnice) in zapis vloži v svojo učno mapo.

Opisna ocena mentorja v učni bazi

Prosili bi vas za kratko opisno oceno praktičnega učenja študentke ali študenta, ki je pri vas opravljal/a prakso. Zaželeno je, da se pri oceni opirate na učne cilje praktičnega učenja posameznega letnika prakse in upoštevate naslednje kriterije (v kolikor so relevantni pri konkretni praksi):

1. Uporaba socialnodelovnih spretnosti in znanj:

- sposobnosti uporabe relevantnih teoretičnih znanj v aktualni praktični situaciji,
- razumevanje širšega osebnega in socialnega konteksta uporabnic,
- zmožnost empatije, vživljanja v svet in občutke uporabnice,
- spretnost izpeljave pogovora/intervjuja z uporabnicami,
- spretnost pri skupinskem delu in pri delu v skupnosti; itd.

2. Poklicna vloga:

- razumevanje, spoštovanje in uporaba načela zaupnosti podatkov,
- razumevanje etike in vrednot v socialnem delu,
- kritična refleksija lastnega dela,
- občutljivost za spolne, etnične, ekonomske razlike oz. potrebe uporabnikov in uporabnic; itd.

3. Delovanje in organizacija učne baze:

- razumevanje ustrezne zakonodaje, ki je podlaga za delovanje učne baze, virov financiranja, status (vladni/nevladni sektor),
- razumevanje procesov družbenih sprememb, ki zadevajo področje; itd.

4. Samoiniciativnost pri učenju in izpopolnjevanju znanja:

- aktivno sodelovanje pri vsebinskih debatah,
- iskanje informacij pri mentorici na praksi,
- iskanje informacij pri drugih zaposlenih in še drugih virih,
- iskanje in uporaba ustrezne literature,
- iskanje pomoči in podpore zase itd.

5. Študentkine delovne navade

(točnost, natančnost, odgovornost, iniciativnost, samostojnost, sposobnost poiskati pomoč mentorice, fleksibilnost, sodelovanje v timu itd.)

6. Študentkini potenciali in šibke strani

- v čem se je posebej izkazala, kaj ji gre dobro od rok...
- na kaj naj bo bolj pozorna, čemu naj posveti več pozornosti...

Prosimo vas, da opisno oceno oblikujete na osnovi delovanja in pogovorov v vajinih mentorskih srečanjih in jo predstavite študentki na srečanju ob zaključku prakse, kjer vam študentke predstavijo poročilo (povratno informacijo) o učni bazi, namenjeno vam. Opisno oceno študentka vloži v svojo učno mapo.

Povratna informacija študentke za mentorice in učno bazo

Namen povratne informacije je sporočiti mentoricam in mentorjem vaše mnenje o celoviti izkušnji, ki ste jo pridobili na praksi. Mentorice in mentorji bodo tako lahko s pomočjo vaših mnenj oblikovali enako ali bolj kvalitetno prakso za študentke, ki prihajajo za vami. Povratna informacija naj vsebuje vaše mnenje in refleksijo.

Pisna povratna informacija pa je tudi priložnost, kjer lahko izrazite kritiko. Kritika, ki jo podajate, naj bo konstruktivna. Konstruktivna kritika je zmeraj argumentirana, dobronamerna, pozitivno naravnana in usmerjena v izboljšanje nekega stanja. Kritika ni obtoževanje, povzročanje konflikta in vrednotenje posameznic. Kritiziramo vedno dogodke, situacije, izjave in ne osebe. Kadar izražamo svoje mnenje in občutke, uporabimo "jaz sporočilo", mnenj in občutkov ne posplošujemo. V pomoč vam je lahko "sendvič tehnika", kjer začnemo in končamo s pozitivno informacijo.

Povratno informacijo oblikujte s pomočjo naslednjih vprašanj:

1. Opiši splošno vzdušje v delovnem okolju na UB:
2. Ali je praksa na izbrani UB izpolnila tvoja pričakovanja? Pojasni.
3. Kako si bil/a zadovoljen/na s podporo mentorice/mentorja na UB (podpora pri nalogah, podpora pri pridobivanju novih praktičnih izkušenj, odnos, vključevanje v delo, vključevanje med druge zaposlene ipd.)?
4. Kaj ti je bilo na UB najbolj všeč?
5. Kaj ti na UB ni bilo všeč, oziroma kakšne spremembe bi predlagal/a UB?
6. Druge opombe, ideje, sporočila

Končno poročilo o praksi (esej)⁴

Končno poročilo o praksi je namenjeno integriranju prakse in teorije ter refleksiji praktičnega učenja za socialno delo o ključnih dogodkih, pomembnih za posameznikovo učenje in poklicno rast. Poročilo vsebuje dva dela: *Analizo pisnih izdelkov* in *Esej* (analiza je priloga in gradivo za pisanje eseja).

1. Analiza pisnih izdelkov

Podatke za analizo prinašajo dnevniki prakse, naloge in drugi pisni izdelki, ki so nastali pri praktičnem učenju (poročila, zapisi, beležke in drugo). Proučevali jih boste po naslednjih sedmih kriterijih:

- **Etika in vrednote**, vključuje zmožnost prevzemanja etične in profesionalne odgovornosti biti socialna delavka; sposobnost v izvirnih projektih podpore in pomoči povezati izkušnje uporabnic z doktrino stroke SD tako, da bo zanje uporabna, sposobnost prevzemanje zagovorniške vloge in sposobnost delovanja v smeri krepitev moči uporabnic.
- **Integracija znanja in spretnosti**, vključuje prepoznavanje in razvijanje sposobnosti uporabe jezika SD; sposobnost razviti razumevanje dinamike zatiranja in diskriminacije v praksi SD s posameznico, družino, skupino in skupnostjo; sposobnost soustvarjanja izvirnih projektov podpore in pomoči v dialogu z uporabnice in drugimi udeleženci na konkretnem področju SD.
- **Socialno delo na mikro in mezo ravni**, vključuje sposobnost iskanja odgovorov SD pri delu s posameznico ali skupino ljudi, oziroma skupnosti: spretnosti in znanja za omogočanje dostopa do relevantnih virov ter sredstev in uporabe omrežij na konkretnem področju SD; vpogled v instrumentarij socialnega dela, v mreže storitev in programov pomoči na posameznem področju socialnega dela; učenje spretnosti, tehnik in metod socialnega dela (raziskovanje življenjskega sveta uporabnic, izvedba

⁴ Povzeto po Škerjanc J. (2013), *Navodilo za pisanje končnega poročila pri predmetih praksa 1 in praksa 2, štud. leto 2013 – 2014*. Ljubljana: FSD.

projekta s posameznico ali skupnostjo, zagovorništvo, individualno načrtovanje z udejanjanjem ciljev, intervizija, terensko delo, hitra ocena potreb...).

- **Občutljivost SD na kulturno, etnično pripadnost, spol, starost, spolno usmerjenost, socialni položaj, oviranost**, vključuje razvijanje razumevanja in oblikovanje vrednostnih stališč o pojavih družbene neenakosti in izključevanja. razvijanje razumevanja njihovih učinkov na konkretnem področju SD; sposobnost refleksije o družbeni neenakosti in socialni pravičnosti; sposobnost analize obsega vpliva uporabnice v izbranem okolju socialnega varstva in izdelati načrt za večanje njene moči.
- **Prostori socialnega dela**, vključuje razmislek o prostoru kot sestavini strokovnega dela, uporabi (in primernosti) različnih prostorov (institucionalni, zasebni, javni) v socialnem delu, uporabi in odpiranju institucionalnega prostora, o terenskem delu ipd.
- **Timsko in skupinsko delo**, vključuje razmislek o sposobnostih (ki jih imate ali jih še potrebujete), ki so potrebne zanj; potrebi, smiselnosti le-tega v socialnem delu; analizo vaših letošnjih izkušenj z delom v skupini ali timu (na učni bazi, s so-študentkami, na FSD) ipd.
- **Spretnost prepoznavanja in obvladovanja lastnih občutkov in sposobnost iskanja pomoči zase**, vključuje sposobnost sodelovanja v mentorski skupini, interviziji in drugih oblikah podpore svoji lastni praksi socialnega dela znotraj svoje učne skupine oz. na terenu; sposobnost zavedanja vplivanja osebnih vrednot in prepričanj v praksi SD; sposobnost razvijanja lastne poklicne kariere.

Na podlagi ponovnega pregleda vseh izdelkov (vključno z dnevniškimi zapisi) in analize svojih izkušenj ter zapisov študentka identificira temo eseja, ki je v tem študijskem letu nekako najbolj izstopala (npr. opaženo izboljšanje kakšne kompetence študentke, problem postavljanja meja, nespoštovanje dogovorov s strani uporabnic in spopadanje s tem idr.).

2. Esej

V eseju boste s pomočjo izbrane izhodiščne teme (ki predstavlja naslov eseja in jo podrobneje opredelite v začetku eseja) izpostavili svoje subjektivno stališče o tem, kako vas je učenje usmerjalo in oblikovalo kot človeka in kot bodočo strokovno delavko.

Bistvo eseja je izmenjavanje misli in pogledov. Zato naloga avtorice eseja ni oblikovanje zaključka, ki bi utemeljil ali ovrgel določeno tezo, temveč je vedno lahko pristranski, saj podaja svoje mnenje. Problem osvetli z več strani, tehta in vključi več možnih pogledov, s skepsa in relativizacijo.

Ideje eseja vedno izvirajo iz izkušenj pisateljice in ne zahtevajo posebne sistematične obravnave, morajo pa biti argumentirane. Za argumentacijo svojih idej boste uporabili *ugotovitve iz analize vaših dnevnikov prakse* ter drugih *pisnih nalog praktičnega učenja* (priloga eseja in ne uvod v esej) in *izbrano ter obvezno* (in po potrebi tudi drugo) *literaturo*. V eseju je potrebno navajati vire korektno in v skladu z navodili za pisanje za revijo Socialno delo (<http://www.fsd.uni-lj.si/sd/smernice/>, v primeru da vam le-ta niso jasna pa se obrnite po pomoč na osebje knjižnice) ter tako tudi urediti seznam virov ob koncu eseja. Uporabiti morate vsaj pet domačih virov (znanstvenih člankov, monografij, diplomskih/magistrskih del, doktorskih disertacij ipd.) in enega tujega.

Tematiko obravnavate torej z osebnega vidika, skozi esej podajate svoja razmišljanja o temi, zato pišete o osebnih izkušnjah in svojih pogledih, v njem pa tudi povezujete svoja opažanja in izkušnje s koncepti in teorijo, ki ste jo poslušali na FSD in o kateri ste se informirali v literaturi. Pisanje eseja vključuje sklicevanje na druge tekste, citate, aforizme. Z opisom dogodka, razlago, pripovedjo, anekdotičnim zapisom, boste še bolj slikovito podkrepili svoje mnenje. Pomislite tudi na to, kako se izbrana tema navezuje na vaše izkušnje pri praktičnem učenju in na študij socialnega dela nasploh, kakor tudi na vaše življenjske izkušnje v istem obdobju.

Esej je enovit tekst, ki naj obsega 5-7 strani brez priloge (pisava 12, razmik vrstic 1,5). Za pisanje eseja sledite naslednji predlagani strukturi, ki naj služi kot okvir in ne kot naslovi eseja:

Uvodna stran: *ULFSD, naslov eseja, ime avtorja, letnik, ime mentorice FSD, datum*

1. Uvod

- napoved teme, ideja, izhodišče razmisleka,
- kaj vas je navedlo na to temo,
- kako se je boste lotili,
- katere pristope boste uporabili,
- na katere vire boste oprli svoje razmišljanje,
- morebitne posebnosti;

2. Osrednji del

- obravnava tematike,
- razmisleki na določeno temo so zbrani v enem odstavku,
- povezovanje misli z ugotovitvami analize,
- asociacije,
- pripovedi,
- anekdote,
- analize,
- sinteze,
- digresije,
- vključevanje relevantne literature, slovenske in tuje;

3. Zaključek

- epilog,
- lahko je povzetek nekaterih misli,
- lahko spoznanje, ugotovitev,
- kar koli prinese miselni tok pri pisanju eseja.

4. Seznam uporabljenih virov in literature

Poleg ugotovitev analize pisnih izdelkov, lastnih izkušenj in znanja, oprite svoje razmisleke na literaturo iz seznama Praksa 1 in 2, glede na obravnavano tematiko v eseju pa tudi na druge ustrezne vire in uporabite (vključite) vsaj en vir literature v tujem jeziku, ki vam ga bo po potrebi pomagalo poiskati osebje knjižnice FSD.

Literatura

- Čaćinovič Vogrinčič, G., Kobal, L., Mešl, N., Možina, M. (2005). *Vzpostavljjanje delovnega odnosa in osebnega stika*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.
- Čaćinovič Vogrinčič, G., Milošević Arnold, V., Poštrak, M., Stefanoski, P., Urek, M., Demšar, S. (2005). *Zapisovati socialno delo*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.
- Dragoš, S., Žnidarec Demšar S., (2005). *Akcijski projekt v skupnosti: priročnik za izvedbo projekta in izdelavo projektne naloge*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.
- Dragoš, S., Leskošek, V., Petrovič Erlah, P., Škerjanc, J., Urh, Š., Žnidarec Demšar, S. (2005). *Krepitev moči*. Zbirka Katalog socialnega dela. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo Univerze v Ljubljani.
- Etični kodeks organiziranega prostovoljstva. Pridobljeno 9. 9. 2014 s <http://www.prostovoljstvo.org/eticni-kodeks>.
- Flaker, V. (1997). Timi kot način interdisciplinarnega sodelovanja. *Socialno delo*, 36(1), 3-13.
- Grebenc, V., & Šabić, A. (2013). *Ljubljanske zgodbe: biografije navadnih ljudi*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.
- Kodeks etike socialnih delavk in socialnih delavcev. Pridobljeno 9. 9. 2014 s [http://www.fsd.si/dsdds/Kodeks etike.htm](http://www.fsd.si/dsdds/Kodeks%20etike.htm).
- Kodeks etičnih načel v socialnem varstvu*. (2002). Ur. list RS, 59/02.
- Lamovec, T. (1994). Zagovorništvo kot oblika svetovanja. *Socialno delo*, 33(2), 107-114.
- Milošević Arnold, V., Vodeb Bonač, M., Erzar Metelko, D., Možina, M., (1999). *Supervizija - znanje za ravnanje*. Ljubljana: Socialna zbornica Slovenije.
- Milošević Arnold, V., Poštrak, M. (2003). *Uvod v socialno delo*. Ljubljana: Študentska založba.

Milošević Arnold, V. (2004). *Priročnik za intervizijo*. Pridobljeno 12. 10. 2014 s <http://www.fsd.uni-lj.si/mma/Intervizija/2008061113023782/>.

Milošević Arnold V., Urh, Š. (ur.) (2009). *Terensko delo: Institucionalni, javni in zasebni prostori socialnega dela*. Zbirka Katalog socialnega dela. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.

Šugman Bohinc, L., Rapoša Tajnšek, P., Škerjanc, J. (2007). *Življenjski svet uporabnika: raziskovanje, ocenjevanje in načrtovanje uporabe virov za doseganje zelenih razpletov*. Zbirka Katalog socialnega dela. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.

Šugman Bohinc, L. (2005). Epistemologija podpore in pomoči. *Časopis za kritiko znanosti*, 33(221), 167-181.

Urek, M. (2005). *Zgodbe na delu: pripovedovanje, zapisovanje in poročanje v socialnem delu*. Ljubljana: *cf.

Videmšek, P. (2021). *Supervizija v socialnem delu: učenje na podlagi dobrih izkušenj*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.

Zaviršek, D., Zorn, J., Videmšek, P. (2002). *Inovativne metode v socialnem delu*:

Opolnomočenje ljudi, ki potrebujejo podporo za samostojno življenje. Ljubljana: Študentska založba.

Dodatna literatura

Cigoj Kuzma, N.(2001). Prostovoljno delo študentov visoke šole za socialno delo. *Socialno delo*, 40(6), 363-368.

Flaker, V. (2001). Prostovoljno delo: Delo za druge in zase. *Socialno delo*, 40(6), 335-354.

Flaker, V. (2003). *Oris metod socialnega dela. Uvod v katalog nalog centrov za socialno delo*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.

Gril, A. (2007). *Prostovoljstvo je proizvodnja smisla*. Ljubljana: Pedagoški inštitut.

Hlebec, V., Kogovšek, T. (2006). *Merjenje socialnih omrežij*. Ljubljana: Študentska založba.

Kobal, L. (2001). »Zlimam se z ljudmi«: Ugotavljanje terapevtskih učinkov pri prostovoljcih z vidika teorije navezanosti. *Socialno delo*, 40(6), 335-354.

Martelanc, T., Samec, T. (ur.) (2000). *Prostovoljno delo včeraj, danes in jutri*. Ljubljana: Slovenska filantropija, združenje za promocijo prostovoljstva.

Mesec, B. (ur.) (1984). *Prostovoljno delo na področju socialnih dejavnosti*. Ljubljana: Visoka šola za socialno delo.

Mesec, B. (2001), Nova generacija prostovoljcev, ki prihaja. *Socialno delo*, 40(6), 329-334.

Mikuš Kos, A. s skupino soavtorjev (1998). *Prostovoljno delo v šolstvu*. Ljubljana: Slovenska filantropija, združenje za promocijo prostovoljstva.

Mikuš Kos, A. s skupino soavtorjev (2002). *Prostovoljci in varovanje duševnega zdravja otrok: zbornik prispevkov*. Ljubljana: Slovenska filantropija, združenje za promocijo prostovoljstva.

Novak, M. (ur.) (2004). *Omrežja socialne opore prebivalstva Slovenije*. Ljubljana: Inštitut RS za socialno varstvo.

Ramovš, J. (2001). Prostovoljstvo pri delu z ljudmi in za ljudi. *Socialno delo*, 40(6), 313-322.

Samec, T. (ur.) (1996). *1. slovenski kongres prostovoljcev, Zbornik prispevkov*. Ljubljana: Slovenska fondacija : Socialna zbornica Slovenije.

Samec, T. (ur.) (1999). *2. slovenski kongres prostovoljcev (Maribor, 25.-26.9.1998), Zbornik prispevkov*. Ljubljana: Slovenska filantropija: Socialna zbornica Slovenije.

Samec, T. (ur.) (2001). *3. slovenski kongres prostovoljstva, Ljubljana, 2.-3.2.2001, Zbornik prispevkov*. Ljubljana: Slovenska filantropija, združenje za promocijo prostovoljstva.

Smodiš, M. (ur.) (2001). *Prostovoljci in socialna izključenost otrok: Kako lahko prostovoljci skupaj z otroki premagujejo omejitve zaradi revščine in socialne izključenosti*. Ljubljana: Slovenska filantropija, združenje za promocijo prostovoljstva.

Socialno delo 2001- Leto prostovoljstva (tematska številka), 40(6), 305-384.

Specifična literatura za posebnosti pri delu s posamezno ciljno skupino ali za specifično kompetenco. Seznam specifične literature študentka dobi pri predmetu in v učni bazi.